

Commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Verzonden per email aan: cie.szw@tweedekamer.nl
In afschrift aan de Minister van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Contactpersoon

Ruben van der Ploeg

Plaats

Utrecht

Ons kenmerk

043/JF/RVDP/ja

Telefoonnummer

0614478812

Datum

11 februari 2025

Uw kenmerk**E-mail**r.vanderploeg@cnv.nl**Betreft**

Commissiedebat arbeidsongeschiktheid 18 februari 2025

Geachte leden van de commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid,

Dinsdag 18 februari a.s. spreekt u met elkaar en met de minister over het brede onderwerp van arbeidsongeschiktheid.

Al lange tijd wordt er gesproken over de problemen van mensen in de WIA. In juni 2020 hebben werknemers en werkgevers samen, vanuit de Stichting van de Arbeid, aanbevelingen gedaan voor verbeteringen voor mensen in de WIA.¹ Later is dat door de vakbonden nog eens onderstreept met het 'Witboek hardheden in de WIA'.² Echter, de feitelijke situatie op dit moment is dat er nog geen enkele wezenlijke verbetering is gerealiseerd. Sterker nog, de uitvoering van de WIA is nog verder vastgelopen.

Afschaffen IVA heilloze weg

Met de reactie van de minister op het adviesrapport van OCTAS dreigt er nu zelfs een bezuiniging op één van de meest kwetsbare groepen in de WIA: de mensen met een IVA-uitkering. De IVA is de nét wat hogere uitkering voor volledig en duurzaam arbeidsongeschikten, die de minister voornemens is af te schaffen. Wat CNV betreft is dit een uitermate pijnlijke en heilloze keuze, die op geen enkele manier op steun van CNV kan rekenen.

Oorzaak voor deze stilstand en achteruitgang is de politieke onwil om te investeren in de WIA. Zowel het huidige als het vorige kabinet wil geen cent vrijmaken voor de mensen in de WIA. Terwijl er, gezien de WIA-premie die werkgevers en werknemer betalen, wel degelijk ruimte is voor investeringen.³

Maatschappelijk gesprek WIA heeft zonder investeringen geen zin

Een maatschappelijk gesprek over de toekomst van de WIA, waar de minister op stuurt, is zinloos zonder politieke bereidheid om te investeren in de mensen die het betreft. Als die bereidheid ontstaat, kunnen we van 2025 het jaar maken waarin eindelijk een stap wordt gezet om de situatie van mensen die arbeidsongeschikt raken te verbeteren. Dat kan door de al lang bekende hardheden in de WIA aan te pakken. Door te investeren in re-integratie en scholing. De huidige re-integratiebegeleiding is immers beperkt en een bewezen succesvol instrument als scholing wordt nu nog nauwelijks ingezet.⁴

¹ <https://www.stvda.nl/nl/publicaties/wia>

² <https://www.cnv.nl/nieuws/vakbonden-eisen-dat-kabinet-wia-hardheden-aanpakt/>

³ <https://www.telegraaf.nl/financieel/1078920266/werkgevers-betaalden-tientallen-miljarden-te-veel-aan-premie-aan-uwv-ruim-20-onterecht> en <https://fd.nl/opinie/1544047/werkgevers-betalen-meer-wia-en-ww-premie-dan-nodig>

⁴ https://www.uwv.nl/imagesdxa/scholing-van-uwv-klanten-met-een-arbeidsbeperking_tcm94-443142.pdf

En door op korte termijn de uitvoering van de WIA-beoordeling te verbeteren.

Er valt veel te verbeteren, en deze verbeteringen komen niet zonder kosten te maken. Maar deze kosten zijn een investering die veel kan opleveren: zij zorgen voor bestaanszekerheid én maken de stap naar werk voor mensen die (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt zijn toegankelijker. Zeker in een tijd waar we te maken hebben met een grote en nog groeiende krapte op de arbeidsmarkt, is dat de investering meer dan waard.

Vereenvoudiging is niet hetzelfde als verbetering

Laat bij het verbeteren van de WIA vergroten van de bestaanszekerheid het uitgangspunt zijn. In tegenstelling tot wat de minister schrijft gaat het daarmee niet *primair* om een vereenvoudiging. Vereenvoudiging is immers niet hetzelfde als verbetering. De roep om vereenvoudiging wordt nu gebruikt als excuus om de uitvoering van de WIA niet op orde te brengen en dient nu om een bezuiniging goed te praten.

De problemen in de uitvoering van de WIA baren CNV zorgen en vragen terecht om aandacht, maar de oorzaak van deze problemen is niet enkel de complexiteit van de WIA-regelgeving. CNV deelt op dit punt de analyse van OCTAS en de minister nadrukkelijk niet. De oorzaken liggen ook in het niet op orde zijn van de organisatie van het UWV. Zo wordt er gewerkt met verouderde systemen en heeft de kwaliteit van de beoordeling onvoldoende aandacht gehad. Daar moet de focus op komen te liggen. Een vereenvoudiging van de WIA heeft weinig zin als de basis niet op orde is. Wat CNV betreft kan een vereenvoudiging alleen mede een doel zijn, waar dit hand in hand gaat met een verbetering. Zoals bij het afschaffen van huidige systematiek van de 'Vervolguitering'.

Maak werk van de WIA 2.0

De WIA kent een aantal weeffouten. Dat is inmiddels al jaren bekend. In de probleemanalyse van commissie OCTAS worden deze problemen ook erkend en benoemd. Denk bijvoorbeeld aan de te hoge toegangdrempel voor de WIA, die nu ligt op 35% arbeidsongeschikt. Of de systematiek van de Vervolguitering, waardoor arbeidsongeschikten na verloop van tijd moeten terugvallen op een zeer lage uitkering. Maar ook aan de veel te hoog opgeschroefde arbeidskorting, waar (bijna) alle WIA-gerechtigden geen gebruik van mogen maken. Daardoor valt iemand die arbeidsongeschikt wordt in de praktijk vaak terug op een uitkering die maar 60% is van het oude inkomen, niet de 70% die in de WIA is vastgelegd.

Al deze hardheden en meer zorgen ervoor dat de WIA voor een deel van de arbeidsongeschikten niet doet waar hij voor is bedacht: het leveren van bestaanszekerheid. Juist als het noodlot toeslaat en je door ziekte of een ongeval niet meer kunt werken. Ook het tweede doel van de WIA – arbeidsparticipatie voor wie nog wel (deels) kan werken – komt hiermee in gevaar. Grote onzekerheid over je inkomen en zorgen over rondkomen zijn daarvoor niet de juiste basis.

Wat CNV betreft is het duidelijk dat de WIA toe is aan een forse verbetering. Het grondwerk hiervoor ligt er al. Zeker het eerste scenario (*Huidig stelsel beter*) van het adviesrapport van OCTAS bevat aanknopingspunten om binnen het huidige stelsel op middellange termijn verbeteringen te realiseren. Een scenario dat CNV als meest wenselijk en kansrijk ziet, omdat het huidige stelsel voor een grote groep in de basis wél werkt. Een ander stelsel kan op zijn beurt weer nieuwe ongewenste (neven)effecten hebben. Ook blijft het uitgangspunt van de WIA – dat het een verzekering is tegen inkomensverlies door arbeidsongeschiktheid – voor CNV een belangrijk uitgangspunt. Bovendien zou een volledige stelseldiscussie geen verbeteringen voor WIA-gerechtigden op korte (of zelfs middellange) termijn opleveren. Daar kunnen we niet op wachten.

Voer een menswaardig herstelbeleid

CNV heeft grote zorgen over de problemen bij UWV in de uitvoering van de WIA. Zeker de berichtgeving afgelopen najaar, over de ontdekte fouten in de WIA-beoordelingen over een lange periode, heeft voor veel onrust en onzekerheid bij onze leden gezorgd. CNV ziet ook dat deze kwestie het vertrouwen van arbeidsongeschikten in UWV en de juistheid van hun beoordeling geen goed doet. Dit brengt voor hen ook onzekerheid mee in toekomstige contacten met het UWV.

Het is daarom van groot belang dat UWV een zorgvuldig en menswaardig herstelbeleid voert en hier helder en in alle openheid over communiceert. Zo kan worden toegewerkt naar herstel van

vertrouwen. Hier hoort een zorgvuldige analyse van dossiers, en een zorgvuldige afhandeling van fouten die daarbij naar boven komen, bij. Met ruimte voor maatwerk voor de individuele situatie van de persoon in kwestie. CNV heeft met betrekking tot dit herstelbeleid in ieder geval de volgende concrete wensen:⁵

- Vorder geen uitkeringen terug
Helaas is er nog steeds geen volledige duidelijkheid over het wel of niet terugvorderen van uitkeringen. CNV stelt dat volledige duidelijkheid snel moet worden gegeven: terugvorderingen zijn niet aan de orde. Het verstrekken van foutieve uitkeringen is een fout van het UWV, die niet bij uitkeringsgerechtigden kan worden neergelegd. Bij terugvordering lopen zij immers het risico financieel ernstig in de problemen te komen.
- Maak het mogelijk om af te zien van een nabetaling
Een nabetaling klinkt gunstig, maar kan mensen in problemen brengen met betrekking tot toeslagen. Daarom moeten individuele uitkeringsgerechtigden de mogelijkheid krijgen om af te zien van een nabetaling. Of nog beter: zorg voor een tijdelijke (eenmalige) uitzondering dat een nabetaling geen invloed heeft op de grondslag van inkomensafhankelijke ondersteuning (zoals toeslagen).
- Hanteer een uitlooptermijn van zes maanden voor verlaging van de uitkering
Voor veel mensen betekent een verlaging van de uitkering een flinke aanpassing van de levensstijl en lopende uitgaven. Daarom moet er een termijn van zes maanden komen waarin de uitkering stapsgewijs wordt afgebouwd.

CNV ziet dat de eerste stappen in de herstelactie worden gezet en begrijpt dat er in de eerste plaats wordt gekeken naar fouten in de berekening van de uitkering zelf. Die hebben immers direct invloed op het bedrag dat mensen iedere maand ontvangen. CNV vraagt ook om snel meer duidelijkheid te geven over de aard en omvang van andere fouten die uit de nadere analyse naar voren komen. En om, waar dat nodig is, een plan van aanpak om deze fouten op grotere schaal op te sporen en te herstellen.

Laat arbeidsongeschikten niet de prijs betalen voor het tekort aan verzekeringsartsen

Helaas lopen arbeidsongeschikten niet alleen tegen mogelijke fouten in het verleden aan, maar is ook de uitvoering van de huidige WIA-(her)beoordeling reden tot zorg. Daarbij speelt het tekort aan verzekeringsartsen en de enorme wachttijden voor een (her)beoordeling de hoofdrol. CNV krijgt doorlopend signalen van leden over de enorme onzekerheid die dit wachten met zich meebrengt. Er zijn maatregelen nodig om te zorgen dat arbeidsongeschikten niet de prijs betalen van dit probleem. Wat CNV betreft zijn dit maatregelen die geen afbreuk doen aan de kwaliteit van de beoordeling of de positie van de arbeidsongeschikte.

Verleng de 60-plus maatregel

CNV betreurt dat een noodmaatregel die op grote tevredenheid kon rekenen niet is verlengd: namelijk de vereenvoudigde beoordeling voor 60-plussers. CNV pleit ervoor deze maatregel alsnog tijdelijk te verlengen. Zeker nu de achterstanden helaas weer groeien.

‘Praktisch beoordelen’ geen goede maatregel

CNV heeft moeite met de huidige (tijdelijke) maatregel ‘Praktisch beoordelen’. Hierbij wordt de volledige beoordeling gebaseerd op werk dat op een momentopname wordt verricht. Zonder dat de gezondheidssituatie van de persoon in kwestie goed in kaart wordt gebracht. Dit leidt tot problemen als het werk achteraf toch te zwaar blijkt, of simpelweg niet meer wordt aangeboden door de werkgever.

Investeer in draagvlak en kwaliteit beoordeling

Er moet ook een structurele oplossing komen voor het tekort aan verzekeringsartsen. CNV ziet daarvoor met name potentie in het ondersteunen van de verzekeringsarts in de totstandkoming van de beoordeling, bijvoorbeeld door andere professionals in multidisciplinaire teams. Maar ook door het clusteren van kennis, bijvoorbeeld als het gaat om de zogenoemde ‘moeilijk objectieveerbare ziektebeelden’. Helaas komen er bij deze ziektebeelden nog steeds te grote verschillen voor in de beoordeling, onder andere door een gebrek aan actuele kennis. Multidisciplinaire ondersteuning kan

⁵ <https://www.cnv.nl/nieuws/cnv-oproep-laat-arbeidsongeschikten-niet-de-prijs-betalen-voor-fouten-uwv/>

zowel winst opleveren voor de tijd die een beoordeling kost, als voor de kwaliteit van de beoordeling.

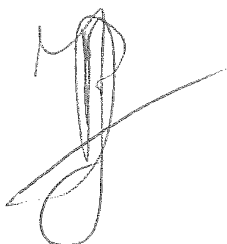
Ook ziet CNV winst in een grotere rol voor de arbeidsongeschikte zelf. Bijvoorbeeld door het vooraf invullen van een vragenlijst over ervaren klachten en beperkingen, die actief bij de beoordeling wordt betrokken. En door een laagdrempelige 'feedbackloop' te organiseren tijdens de beoordeling. Nu is de beoordeling een vrij dichtgetimmerd systeem, waarbij de persoon in kwestie aan het einde met een beslissing wordt geconfronteerd. CNV ziet in de vragen en bezwaren van leden terug dat een deel zich in dit proces onvoldoende gehoord voelt. Ook zien zij niet waar in dit proces ruimte is voor tussentijdse feedback aan het UWV. Het resultaat is dan vaak dat in een bezwaarprocedure wordt geprobeerd dit recht te trekken. Dit relatief zware middel, dat ook weer capaciteit kost van een 'bezwaarverzekeringsarts', zou veelal voorkomen kunnen worden door in ruimte voor feedback te voorzien bij de primaire beoordeling.

2025 is het jaar voor actie

Het is duidelijk dat er op het onderwerp arbeidsongeschiktheid, in het bijzonder de WIA en de uitvoering daarvan, veel werk is te verrichten. Het positieve is dat er meer dan voldoende handvatten zijn om een start te maken. Er kunnen nu al stappen worden gezet om de positie van arbeidsongeschikten in 2025 nog te verbeteren. Zoals het investeren in re-integratiebegeleiding en scholing en het organiseren van een meer klantvriendelijke wijze van beoordelen. Bijvoorbeeld door het inbouwen van een 'feedbackloop'. Daarnaast kunnen in 2025 de eerste stappen worden gezet om de positie van deze groep op de middellange termijn te verbeteren, maar die een wetswijziging vragen. Zoals het verlagen van de toegangsdrempel voor de WIA en het aanpassen van de Vervoluitkering.

CNV roept op om nu écht werk te maken van verbeteringen aan de WIA. Ga niet het dwaalspoor van de bezuinigingen op, maar investeer juist! Bestaanszekerheid voor deze kwetsbare groep mensen moet het uitgangspunt zijn.

Met vriendelijke groet,

Jan Pieter Daems
Bestuurslid CNV